

SOC 126: EXPERTNÍ VĚDĚNÍ V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

Vyučující kurzu: Dino Numerato

Kontaktní e-mail: numerato@fss.muni.cz

Konzultační hodiny: individuálně, dle předchozí dohody

Anotace:

Cílem kurzu bude sociologické promyšlení stávající úlohy expertního vědění, a to zejména s důrazem na jeho pozici v prostoru každodennosti. První dvě třetiny kurzu nabídnou posluchačům pojmové a analytické nástroje k teoretickému uchopení daného fenoménu, v závěrečné třetině se kurz zaměří na konkrétní projevy expertního vědění v každodennosti, a to na příkladu vybraných empirických studií. Co se týče teoretické části, kurz se nejdříve zaměří na představení teoretických konceptů a tezí popisujících, analyzujících a interpretujících důležitost expertního vědění v pozdní modernitě z makrosociologického pohledu. Následně se přesune na mikrosociologickou rovinu a bude se soustředit na epistemologickou povahu vědeckého a každodenního uvažování a na jejich vzájemný vztah. V závěrečné, empiricky orientované části, se kurz zaměří na některé z projevů expertního vědění v prostoru pozdně moderního všedního dne, a to konkrétně na psychologii, genetiku a biotechnologii, ekonomii a expertní vědění o médiích.

Podmínky pro úspěšné ukončení kurzu:

1) Odevzdání přehledového eseje z četby v bloku A a B v rozsahu 1000 slov do 9. května 2005, 2) vypracování bibliografie na zvolené téma¹, 3) prezentace referátu na semináři, 4) vypracování závěrečného eseje v rozsahu 1500 slov a jeho prezentace na závěrečném kolokviu.

HARMONOGRAM KURZU

➤ **I. týden – 23.2.2005: Představení kurzu**

A. Makrosociologická perspektiva

➤ **II. týden – středa 2.3.2005: „Vzrůstající úloha expertního vědění a její reflexe v sociologických metaforách.“**

- *postindustriální společnost*
- *informační společnost a síťová společnost*
- *společnost vědění*

Povinná četba:

Reich, R. 1995. Vzestup symbolického analytika. Pp. 191-268 in *Dílo národů - Příprava na kapitalismus 21. století*. Praha, Prostor.

Referát:

Wilke, H.: Společnost vědění. Pp. 243-263 in Pongs, A: *V jaké společnosti vlastně žijeme?* Praha, LW UK 2000.

Toffler, A, H. Toffler 2001. Pp 15-36 in *Nová civilizace. Třetí vlna a její důsledky*. Praha: Nakladatelství Dokořán.

¹ Může sloužit i jako východisko k vypracování závěrečného eseje.

➤ **III. týden – středa 9.3.2005: „Expertní vědění v pozdní modernitě.“**

- *pozdní modernita a expertní systémy*
- *vědění jako dispozice k jednání*
- *politizace a komodifikace vědění, vědění a moc*
- *politika vědění*

Povinná četba:

Giddens, A 1998. Oddíl třetí Pp. 75-101 in *Důsledky modernity*. Praha: Slon.

Referát:

Stehr, N. 2001. “Policing Knowledge.” Pp. 112-131 in *The Fragility of Modern Societies. Knowledge and Risk in the Information Age*. London: Sage Publications.

➤ **IV. týden – středa 16.3.2005: „Expertní vědění, reflexivita a riziko.“**

- *institucionální reflexivita*
- *nezamýšlené důsledky a riziková společnost*
- *všudypřítomnost a pluralismus expertního vědění vs. závislost na expertech*
- *vědění: produkce nejistoty vs. rostoucí autonomie sociálního aktéra*

Povinná četba:

Beck, U. 2004. “Věda za hranicemi pravdy a osvícenské reality? Reflexivita a kritika vědeckotechnologického vývoje.” Pp. 257-300 in *Riziková společnost*. Praha: Slon.

Referát:

Bauman, Z. 1992. “Life-World of expertise: Social Production of Dependency.” Pp. 81-106 in *The Culture and Power of Knowledge. Inquiries into Contemporary Societies*, ed. by N. Stehr and R. V. Ericson. New York: Walter de Gruyter.

B. Mikrosociologická a epistemologická perspektiva

➤ **V. týden – středa 23.3.2005: „O povaze vědeckého vědění.“**

- *R. K. Merton a klasická sociologie vědy*
- *nová sociologie vědy:*
 - *Silný program sociologie vědy*
 - *Empirický relativismus*
 - *Konstruktivismus a etnometodologické studie vědy*
 - *Reflexivita a diskurz*

Povinná četba:

Weber, M. 1998. “Věda jako povolání.” Pp. 109-134. in Max Weber: Metodologie, sociologie a politika. Oikoymenth.

Merton. R.K. 1973. “The Normative Structure of Science.” Pp. 267-78 in *The Sociology of Science*. Chicago: University of Chicago Press.

Bourdieu, P. “Scholastické hledisko.” Pp. 153-166 in *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Referát:

Latour, B. 2002: Když věci vracejí úder: Co mohou sociálním vědám přinést "vědní studia". *Biograf*. Vol. 29: 3-20. v originálu "When things strike back: A possible contribution of "science studies" to the social sciences." *The British Journal of Sociology*, 51 (1): 107-123.

➤ **VI. týden – středa 30.3.2005. čtecí týden**

➤ **VII. týden – středa 6.4.2005: „O povaze každodenního vědění.“**

- *fenomenologie, životní svět a etnometodologický přístup*
- *sociální konstrukce reality vs. teorie sociálních reprezentací*
- *sociálněvědný kritický přístup ke každodennosti*

Povinná četba:

Douglas, J. D. 1973 "Understanding Everyday Life." Pp. 3-44 in *Understanding Everyday Life. Towards the Reconstruction of Sociological Knowledge*. London: Routledge & Kegan Paul.

Referát:

Lefebvre, H. 1991. "Philosophy and the Critique of Everyday Life." and "The Knowledge of Everyday Life." Pp. 83-98 and Pp. 130-138 in *Critique of Everyday Life*. London: Verso.

➤ **VIII. týden – středa 13.4.2005: „Od vztahu mezi každodenním a vědeckým vědění...“**

- *deficitní vs. dialogický model*
- *dekontextualizace vědeckého konceptu*
- *veřejná angažovanost sociálního vědce*

Povinná četba:

Wynne, B. 1993. "Public Uptake of Science: a Case for Institutional Reflexivity." *Public Understanding Science*. Vol. 2 (4): 321-37.

Moscovici, S. 1984. "The Phenomenon of Social Representations." Pp. 3-69 (vybrané části textu) in Farr, R.M. & Moscovici, S. (eds.) (1984). *Social Representations*. Cambridge: Cambridge University Press.

Referát:

Mesny, A 2002. "A View on Bourdieu's Legacy: Sens pratique v. Hysteresis." *Canadian Journal of Sociology* 27 (1): 59-67.

Bourdieu, P. 1993. "How Can 'Free-Floating Intellectuals' Be Set Free?" Pp. 41-49 in *Sociology in Question*. London: Sage.

➤ **IX. týden – středa. 20.4.2005: „...ke vztahu mezi laickým a expertním věděním.“**

- *proto-profesionalizace laiků*
- *laická epistemologie*
- *popularizace expertního vědění*

Povinná literatura:

Hansen J, Holm L, Frewer L, Robinson P, Sandoe P. 2003. "Beyond the knowledge deficit: recent research into lay and expert attitudes to food risks." *Appetite*. Vol. 41(2):111-21.

Referát:

Wynne B. 1996. "May the Sheep Safely Graze? A Reflexive View of the Expert-Lay Knowledge Divide." Pp. 44-83 in Lash S, Szerszynski B, Wynne B, eds. *Risk, Environment and Modernity: Towards a New Ecology*. London: Sage.

C. Expertní znalost ve světě praxe➤ **X. týden – středa. 27.4.2005: „Terapeutizace společnosti.“**

- *psy-system*
- *sebe-identita a narcismus*
- *psychoanalýza a její veřejná difúze*

Povinná četba:

Giddens, A. 1991. "Tribulations of the Self." Pp. 181-208 in *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.

Referát:

Gergen, K. 1991. "Self-renewal and Sincerity" Pp. 199-225 in *The Saturated Self: Dilemmas of Identity in Contemporary Life*. New York: Basic.

➤ **XI. týden – středa 4.5.2005: „Genetika v pozdní modernitě.“**

- *popularizace genového inženýrství a jeho diskurzivní reprezentace*
- *genetické testování: zaměstnanost a sociální diskriminace*
- *projekt lidský genom*

Povinná četba:

Pilnick, A. 2002. "The Human Genome Project, gene therapy and pharmacogenomics." Pp. 100-125 in *Genetics and Society*. Buckingham: Open University Press.

Referát:

Calsamiglia, H. Van Dijk, T. A. 2004. "Popularization Discourse and Knowledge about the Genome." *Discourse & Society*. Vol. 15 (4): 369-389.

➤ **XII. týden – středa 11.5.2005: „Zavedení měny EURO perspektivou laiků a expertů.“**

přednáška v angličtině: Tarek El-Sehity, PhD: University of Vienna

➤ **XIII týden – středa 18.5.2005: „Vědění o médiích a transformace obeznámeného světa.“**

- *aktivní publikum*
- *mediální skepticismus*
- *mediální gramotnost a mediální výchova*

Povinná četba:

Williamson, J. 1981. “How does girls number twenty understand ideology?” *Screen Education*.
Vol. 40: 80-87

Buckingham, D. “Becoming Critical.” Pp. 107-122. in Buckingham, D. *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*.

Poznámka k sylabu:

Texty označené ikonou budou k dispozici nascanované ve formátu *.pdf.

Texty označené ikonou jsou k dispozici v knihovně Fakulty sociálních studií.